

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวรรณคดีและผลงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แยกหัวข้อไว้ ดังนี้

ด้านการฝึกสอนและการดำเนินงานโครงการฝึกสอน

ด้านบทบาทและหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอน

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ด้านการฝึกสอนและดำเนินงานโครงการฝึกสอน

การฝึกสอนเป็นหัวใจของกรมการฝึกหัดครูและเป็นระยะที่นักศึกษาได้ฝึกหัด ได้เรียนรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ นอกเหนือจากที่ นักศึกษาได้เคยศึกษามา หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการฝึกสอนว่า

๑. เพื่อนักศึกษาได้นำสิ่งที่ได้เรียนมาในวิชาการศึกษา จิตวิทยา และวิธีการสอนไปทดลองปฏิบัติ เป็นการประสานระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นักศึกษาอาจจะปรับปรุงแก้ไขทฤษฎีที่ได้ศึกษามาให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงได้

๒. เพื่อนักศึกษาได้มีโอกาสทดลองสอนภายใต้การนิเทศของอาจารย์

๓. เพื่อนักศึกษาได้มีชีวิตอยู่ในห้องเรียนและโรงเรียนจริง ๆ คู่กันเคยกับบรรยากาศเข้าใจหน้าที่ของครู คู่กันเคยกับนักเรียน ศึกษาและใช้อุปกรณ์จากแหล่งต่าง ๆ มีความรู้เกี่ยวกับโรงเรียนและชุมชนที่ไปทำการฝึกสอน

๔. เพื่อนักศึกษาได้ประเมินผลตนเองว่า มีความเหมาะสมในการเป็นครูหรือไม่เพียงใด ซึ่งจะประเมินได้ในด้านบุคลิกภาพ ความรักเด็ก ความเข้าใจ ความต้องการของเด็ก ความภูมิใจในอาชีพ ความตั้งใจจะส่งเสริมอาชีพให้ก้าวหน้าเป็นที่ยกย่องนับถือของบุคคลทั่วไป นอกจาก

นั้นยังเป็นโอกาสให้สร้างบุคลิกภาพของครูให้แก่ตนเองด้วย^๑

ความมุ่งหมายที่กล่าวมานี้เป็นความมุ่งหมายเบื้องต้น แต่ผลที่ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากการฝึกสอนนี้มีประโยชน์มาก "จากผลการสังเกตปรากฏว่า การฝึกสอนเป็นสายโยงช่วยให้สถาบันให้สถาบันฝึกสอน เป็นสถาบันทันสมัยอยู่เสมอ เพราะได้ทราบผลการวิจัยทางการศึกษาและข้อคิดเห็นใหม่ ๆ จากสถาบันครู และมีนำมาปฏิบัติ ซึ่งนับว่าเป็นการช่วยปรับปรุงสถาบันการศึกษาในทางอ้อมอีกด้วย"^๒

เมื่อการฝึกสอนมีจุดมุ่งหมายที่เป็นประโยชน์และมีความสำคัญต่อการเตรียมคน เป็นครูเช่นนี้แล้ว การจัดและดำเนินงานของโครงการฝึกสอนจึงเป็นงานสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาฝึกหัดครู คุณภาพของโครงการฝึกสอนจะเป็นตรรกะนิคาคะ เน้นความสำเร็จในการปฏิบัติการสอนจริงได้ เพราะมีเหตุที่น่าเชื่อถือได้ว่า การสอนของครูอาชีพย่อมเป็นไปได้ด้วยดี ถ้าครูผู้นั้นมีประสบการณ์ดีจากการฝึกสอน ฉะนั้นการจัดโครงการฝึกสอนจึงมีความสำคัญไม่เพียงแต่การจัดการศึกษาฝึกหัดครูเท่านั้น แต่เป็นเครื่องช่วยกำกับให้ได้ครูดี มีมาตรฐานอันจะมีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนจริงด้วย นั่นคือ คุณภาพของโครงการฝึกสอนจะเป็นเครื่องสะท้อนคุณภาพของกระบวนการศึกษาโดยรวมด้วย อย่างแน่นอน ฉะนั้นคุณภาพของโครงการฝึกสอนจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรแก่การศึกษาเพื่อแสวงหาลักษณะของโครงการฝึกสอนที่สมบูรณ์ โครงการฝึกสอนที่ดีของสถาบันฝึกหัดครูควรจะมีลักษณะดังนี้

๑. มีจุดประสงค์ของการฝึกสอนที่วางไว้อย่างแน่ชัดและมีการแถลงออกซึ่งจุดประสงค์นั้นอย่างชัดเจน มีนโยบายที่แน่นอนทำให้ผู้ร่วมงานทุกคน เข้าใจได้ตรงกันทั้งวิธีการและหลักการ

^๑กรมการฝึกหัดครู, หน่วยศึกษานิเทศก์, "โครงการปรับปรุงการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบท" เอกสารการนิเทศการศึกษา, ฉบับที่ ๒๐๕ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๒๑), หน้า ๑-๒.

^๒จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, ประสบการณ์วิชาชีพ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑), หน้า ๗.

๒. มีการจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิเทศการฝึกสอนไว้อย่างรอบคอบ ชัดเจน เพื่อป้องกันความขัดแย้งและการซ้ำงานโดยใช่เหตุ
๓. นักศึกษาได้รับการเตรียมตัว เบื้องต้นก่อนออกฝึกสอน เช่น ได้ทราบถึงสภาพความเป็นไปของโรงเรียนที่จะไปทำการฝึกสอน หลีกเลี่ยงในการให้คะแนนการสอน เป็นต้น
๔. มีวิธีการที่จะช่วยให้ผู้ดำเนินการโครงการฝึกสอนทราบว่า นักศึกษาที่จะออกไปทำการฝึกสอนมีความพร้อมที่จะออกไปฝึกสอน เช่น มีการตรวจสอบถึง บุคลิกภาพและวุฒิภาวะทางอารมณ์ก่อนที่จะออกไปทำการฝึกสอนรวมทั้งความแน่นอนทางวิชาการด้วย
๕. มีระยะเวลาสำหรับฝึกสอนนานพอที่จะช่วยให้นักศึกษาเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อนักเรียนทั้งรายตัว และเป็นชั้น การปฏิบัติตัวต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และมีเวลาทำการสอนไม่น้อยกว่า ๑๒๐ ชั่วโมง
๖. เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นด้าน การสอนหรือด้านกิจกรรมพิเศษ
๗. มีกฎเกณฑ์และวิธีการที่เปิดทางให้นักศึกษาได้ใช้ความคิดริเริ่ม มีอิสระในการคิด และมีความกล้าที่จะลองใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการสอนด้วยตนเอง^๑
๘. ให้มีการนิเทศการสอนอย่างเพียงพอแก่นักศึกษาฝึกสอน
๙. มีการติดต่อสื่อสารอย่างทั่วถึงและพอเพียงระหว่างผู้ที่มีส่วนอยู่ในโครงการฝึกสอน ได้แก่ โรงเรียนฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง หัวหน้าโครงการฝึกสอน และนักศึกษาฝึกสอน
๑๐. จัดให้มีการประชุมพิเศษอย่างเพียงพอสำหรับทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในโครงการฝึกสอน ได้แก่ นักศึกษาฝึกสอน ครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง และครูอื่น ๆ ในโรงเรียนฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์ประจำวิชา รายวิชาต่าง ๆ ในสถานฝึกหัดครู

^๑ หนึ่งส หันนาสินทร์, "ข้อเสนอแนะในการบริหารงานของสถาบันผลิตครู," หน้า

๑๑. มีผลการประเมินผลโครงการฝึกสอนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทั้งนี้โดยจากการสำรวจความคิดเห็นของ อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง ครูใหญ่ และนักศึกษา *

ซึ่งทั้งนี้โครงการฝึกสอนจะบรรลุผลสำเร็จตามลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จำเป็นที่สถาบันฝึกหัดครูจะต้องกำหนดหลักการเกี่ยวกับการจัดและดำเนินการของโครงการฝึกสอนให้แน่นอน ชัดเจน และรัดกุม ถือเป็นข้อตกลงร่วมกันของทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในโครงการฝึกสอน เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นระบบ

ในเรื่องของโครงการฝึกสอน นอกจากจะกำนึ่งถึงหลักการในเชิงบริหารของสถาบันฝึกหัดครู หรือการพิจารณาถึงลักษณะการดำเนินการที่จะ เป็นการส่งเสริมคุณภาพของการฝึกสอนแล้ว ลำดับขั้นตอนของโครงการฝึกสอนก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของการฝึกสอนด้วย เพราะโดยความเป็นจริงแล้วโครงการฝึกสอนไม่ได้จำกัดขอบเขตอยู่แต่ระยะที่นักศึกษาออกไปปฏิบัติการสอนตามโรงเรียนเท่านั้น ขั้นตอนของโครงการฝึกสอนแบ่งเป็น ๓ ระยะ ดังที่เจริญผล สุวรรณโชติ และอำไพ สุจริตกุล ได้เสนอแนวคิดไว้ดังนี้

ระยะแรก เป็นระยะเตรียมการฝึกสอน ควรเตรียมตั้งแต่แรกที่นักศึกษาเข้าศึกษาในสถานฝึกหัดครู ด้วยการสอดแทรกไว้กับวิชาต่าง ๆ ทุกวิชา ตลอดระยะที่ศึกษาอยู่ในสถาบันในลักษณะที่เพิ่มความเข้มข้นขึ้นตามลำดับของระยะเวลาด้วย จนถึงจัดให้มีการเตรียมการฝึกสอนอย่างเข้มข้นเป็นการเฉพาะในภาคก่อนออกฝึกสอน

ระยะที่สอง ก็คือการจัดในระหว่างการปฏิบัติการฝึกสอนในโรงเรียน เป็นระยะที่ควรกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติให้แน่ชัดและเหมาะสม^๒ ซึ่งในระยะนี้ แทนรูทเทอร์ (Tanruther)

* ออตโต้ เจ. ซิปลา, "กลวิธีการนิเทศการฝึกสอนในโรงเรียนชนบท (แปลโดย ชุศรี สุวรรณโชติ), เอกสารประกอบการสัมมนาของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคกลาง วิทยาลัยครูสวนสุนันทา ระหว่าง ๔ - ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔, (เอกสารอัครสำเนา), หน้า ๑.

^๒ เจริญผล สุวรรณโชติ และอำไพ สุจริตกุล, "การจัดและดำเนินการฝึกสอน," เรียบเรียงจากการอภิปรายในการสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูส่วนกลาง วิทยาลัยครูสวนสุนันทา ระหว่างวันที่ ๔ - ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔, (เอกสารอัครสำเนา)

ได้แบ่งเป็น ๓ ระยะย่อยดังนี้

๒.๑ ระยะสังเกต เป็นระยะที่จะช่วยให้นักศึกษาฝึกสอนมองเห็นแนวทางอย่างกว้างๆ เกี่ยวกับโรงเรียน นักเรียน การเรียนการสอน บุคคลและชุมชนรอบโรงเรียน ตลอดจนแนวการบริหารของโรงเรียน ทั้งนี้ควรให้เวลาระยะนี้ ประมาณ ๑ สัปดาห์

๒.๒ ระยะเข้าเป็นส่วนร่วม เป็นระยะที่นักศึกษาฝึกสอน เข้าไปเป็นผู้ช่วย เหลือครูที่เลี้ยง เป็นโอกาสที่จะได้คุ้นเคยกับนักเรียน คุ้นเคยกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในบทบาทหน้าที่ของครู เวลาสำหรับระยะนี้ประมาณ ๑ สัปดาห์ต่อจากระยะสังเกต

๒.๓ ระยะฝึกสอน เป็นระยะที่นักศึกษาพร้อมจะปฏิบัติการสอนด้วยตนเองหลังจากผ่าน ๒ ระยะแรกมาแล้ว ระยะนี้อาจารย์นิเทศก์จะเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการให้คำปรึกษาหารือแก่นักศึกษาฝึกสอน^๑

ระยะที่สาม เป็นระยะดำเนินการในสถาบันฝึกหัดครู หลังจากที่นักศึกษาเสร็จสิ้นการปฏิบัติการสอนในโรงเรียนแล้ว กิจกรรมการจัดระยะนี้เป็นการประชุมสัมมนาบุคคลที่มีส่วนในกิจกรรมการฝึกสอนที่ผ่านมา ตั้งแต่ นักศึกษาฝึกสอน ครูใหญ่ ครูที่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ และถ้าสถานฝึกหัดครูจะต้องจัดการฝึกสอนรุ่นต่อมาก็อาจใช้โอกาสนี้เป็นการเตรียมนักศึกษาฝึกสอนรุ่นใหม่ได้ด้วย โดยการจัดให้เข้าร่วมประชุมสัมมนาเพื่อได้เรียนรู้สภาพการณ์บางอย่างล่วงหน้าด้วย^๒

สิ่งสำคัญอีก ๒ ประการที่ทำให้การดำเนินงานโครงการฝึกสอนประสบความสำเร็จ คือ การนิเทศการสอน และการประเมินผลการฝึกสอน ซึ่งจะต้องทำด้วยความรอบคอบ มีหลักเกณฑ์ และยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอน เพราะกระบวนการ ๒ อย่างนี้ จะทำให้นักศึกษา

^๑Edgar M. Tanruther, Student Teaching Guide for Elementary Student Teachers and Supervising Teachers (Terre Haute, Indiana : Indiana State University, 1970), p. 2.

^๒เจริญผล สุวรรณโชติ และอำไพ สุจริตกุล, "การจัดและดำเนินการฝึกสอน," (เอกสารอัดสำเนา).

ได้ปรับปรุงตนเอง ฉะนั้นการนิเทศการสอนจึงควรพิจารณาถึง เรื่องต่อไปนี้

๑. อาจารย์นิเทศก์ ควรจะเป็นอาจารย์ที่ได้สอนนักศึกษาครูเหล่านี้มา เพื่อพิจารณาว่า นักศึกษาสามารถนำทฤษฎีต่าง ๆ ที่เรียนมาไปปฏิบัติได้หรือไม่ และจะได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือได้ ถูกต้อง
๒. สถาบันฝึกหัดครู ควรจัดให้อาจารย์นิเทศก์ มีจำนวนชั่วโมงที่ทำการสอนน้อยลง เพื่อที่จะได้มีเวลาเพียงพอในการนิเทศและให้ความช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอนได้เต็มที่
๓. อาจารย์นิเทศก์จำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการฝึก และอบรมเกี่ยวกับการนิเทศ โดยเฉพาะ
๔. การนิเทศการสอนควรทำเป็นรายบุคคล เพราะนักศึกษาแต่ละคนต้องการการนิเทศ แตกต่างกัน
๕. การนิเทศการสอนในระยะที่นักศึกษาออกทำการฝึกสอนใหม่ ๆ มีความจำเป็นมากกว่า ในระยะหลัง
๖. สถาบันฝึกหัดครูจะต้องมีการติดต่อกับโรงเรียนฝึกสอนอย่างใกล้ชิด เพื่อร่วมกันให้การนิเทศนักศึกษาเหล่านั้นได้เต็มที่ เพราะนักศึกษาฝึกสอนจะต้องทำงานภายใต้การบริหารของโรงเรียน อยู่ตลอดเวลา
๗. การฝึกสอนเป็นการช่วยให้นักศึกษาฝึกสอนได้ปรับปรุงทักษะและความสามารถในการสอนมิใช่เป็นการวัดความสามารถในการสอน อาจารย์นิเทศก์จึงไม่ควรหวังผลเลิศในการปฏิบัติของนักศึกษาฝึกสอนมากเกินไป และไม่ควรประเมินหรือเปรียบเทียบกับระดับของตนเป็นอันขาด
๘. ในการประเมินผลนักศึกษาฝึกสอน ควรจะกระทำต่อเนื่องเพื่อเป็นการปรับปรุงคุณภาพของการสอน ปรับปรุงลักษณะนิสัยของนักศึกษา ตลอดจนเป็นแนวในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย
๙. ในการวัดและการประเมินผลการฝึกสอนไม่ควรจะกระทำเพียงบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่จะต้องพิจารณาจากความคิดเห็นของบุคคลทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกสอนนั้น^๑

^๑Edward A. Pires, Student Teaching Practices in Primary Teacher Training Institutions in Asia, (Bangkok : UNESCO regional office of education in Asia, 1969), pp. 112 - 113.

การที่จะทราบว่าโครงการฝึกสอนของแต่ละสถาบัน ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด นั้น ทางสถาบันฝึกหัดควร ได้มีการประเมินผลโครงการฝึกสอน เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การประเมินผลโครงการฝึกสอน สามารถประเมินได้จากการทำงานของอาจารย์ ฝึกหัด ของครูที่เลี้ยง ของครูใหญ่โรงเรียนฝึกสอน และของ "ผลิตผล" ที่ออกไปจากวิทยาลัยครู การประเมินผลโครงการฝึกสอน สามารถทำได้หลายแบบ โดยทั่วไปแล้วมี ๓ แบบ จะได้กล่าว ถึงรายละเอียดดังนี้

๑. แบบธรรมดา แบบนี้อาจเป็นการคุยกัน หรือเป็นการให้ความคิดเห็นต่อโครงการฝึกสอน ขณะที่มีการประชุม ในการประชุมแต่ละครั้งมักจะมีการพูดถึงปัญหาที่พบเห็น และพิจารณาถึงข้อมูล ต่าง ๆ ที่ได้จากโรงเรียนฝึกสอน และนักศึกษาฝึกสอน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในลักษณะธรรมดา นี้จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการบริหารงานฝึกสอน

๒. แบบกึ่งระบบ แบบนี้จะให้ข้อมูลมากกว่าแบบแรก ทำให้การประเมินผลมีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น การประเมินผลแบบนี้อาจใช้แบบสอบถามสำหรับนักศึกษาฝึกสอน ครูที่เลี้ยง และครูใหญ่ โรงเรียนฝึกสอน

๓. แบบการศึกษาวิจัยผลิตผล ผลิตผลที่ดีก็คือ นักศึกษาที่ผ่านโครงการฝึกสอนแล้วออกไป เป็นครูประจำการที่ดี วิทยาลัยครูมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเก็บรายละเอียดเกี่ยวกับผลิตผล ของตนให้มากที่สุด เพื่อให้ทราบข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงโครงการฝึกสอนให้ได้ผลผลิตที่ดี ยิ่งขึ้นไปอีก

การดำเนินงาน อาจทำได้ ๓ อย่างคือ

๑. ส่งแบบสอบถามไปให้ครูใหม่ปีแรก
๒. ขอให้ครูใหญ่ของครูที่จบใหม่ประเมินผลไปให้วิทยาลัย
๓. วิทยาลัยส่งอาจารย์ไปยังโรงเรียนที่มีครูใหม่เพื่อประเมินผล^๑

^๑ เฉลย วีระฉายา, การฝึกสอนและรูปแบบของการฝึกสอน, หน้า ๖๗ - ๖๘.

รายละเอียดต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการฝึกสอน ตลอดจนการประเมินผลโครงการฝึกสอนพอจะสรุปได้ว่า ในการดำเนินงานโครงการฝึกสอนนั้น หัวใจของการจัดเตรียมต้องประกอบด้วย การวางจุดมุ่งหมายของการฝึกสอนไว้อย่างแน่ชัด การกำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานการนิเทศการฝึกสอน การติดตามประเมินผลการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนและผลของโครงการฝึกสอนในระยะ ทั้งนี้จะต้องให้ความสำคัญในทุก ๆ ด้าน อย่างเท่าเทียมกัน จึงจะทำให้โครงการฝึกสอนบรรลุผลสำเร็จไปได้ด้วยดี ประการสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ ควรคำนึงถึงการจัดเตรียมบุคลากรที่จะไปปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนอย่างรอบคอบ ซึ่งจะได้กล่าวรายละเอียดต่อไป

ด้านบทบาทและหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอน

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนมีหลายฝ่ายด้วยกัน แต่ในที่นี้จะกล่าวถึง เฉพาะบุคลากรที่ปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดกับการดำเนินงานการฝึกสอนเพียง ๒ ฝ่ายคือ อาจารย์นิเทศก์ และ นักศึกษาฝึกสอน

อาจารย์นิเทศก์ คือ อาจารย์ที่ได้รับแต่งตั้งจากสถาบันฝึกหัดครูให้ไปปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในโรงเรียนฝึกสอน ดังนั้นบทบาทของอาจารย์นิเทศก์จึงไม่ได้จำกัดอยู่แต่เพียงการไปดู แนะนำ สังเกต หรือควบคุมการสอนของนักศึกษาฝึกสอนเท่านั้น เพราะเมื่ออาจารย์นิเทศก์ไปโรงเรียนฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์จะต้องพบปะและทำงานร่วมกับครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง ตลอดจนคณะครูอาจารย์ในโรงเรียนฝึกสอนด้วย

บทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ มีดังต่อไปนี้

๑. เตรียมให้นักศึกษาฝึกสอนได้ทราบปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ระบบบริหารของโรงเรียนที่จะไปทำการฝึกสอน รวมทั้งเตรียมนักศึกษาให้มีบุคลิกภาพที่ดีก่อนไปทำการฝึกสอน
๒. วางแผนร่วมกับโรงเรียนที่จะไปฝึกสอน ร่วมกับครูพี่เลี้ยงเกี่ยวกับโครงการฝึกสอน

๓. ประชุมร่วมกับนักศึกษาฝึกสอนก่อนการฝึกสอน ระหว่างการฝึกสอน และหลังการ

ฝึกสอน

๔. ควบคุมและนิเทศการฝึกสอน

๕. เป็นผู้นำในการวัดผล

๖. รับฟังผลการประเมินผลความก้าวหน้าทางการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอน จากครู

ผู้เลี้ยง

๗. ให้การแนะนำ เป็นพิเศษแก่นักศึกษาฝึกสอนในกิจกรรมบางอย่าง เช่นการใช้อุปกรณ์ การสอน การจัดห้องเรียน การจัดกิจกรรมนักเรียน การวัดผล การศึกษาเป็นรายบุคคล การควบคุมชั้น^๑

๘. เมื่อไปตรวจการสอนแต่ละครั้ง ก็ปรึกษาหารือกับนักศึกษาฝึกสอนหรือให้คำแนะนำ แก่ไข ข้อบกพร่องบางประการในการสอน ความประพฤติกหรือการปฏิบัติงาน^๒

๙. คอยกระตุ้นให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนให้ความร่วมมือช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอน^๓

จากบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า อาจารย์นิเทศก์ เป็นบุคคลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับการปฏิบัติงานการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอน

การที่นักศึกษาฝึกสอนจะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับ องค์ประกอบหลายประการคือ วิธีดำเนินงาน โครงการฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน

^๑ ประเทิน มหาจันทร์, คู่มือการฝึกสอน [ม.ป.ท., ม.ป.ป.] หน้า ๑๖ - ๑๗.

^๒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บันทึกประจำวัน (พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๑๔), หน้า ๗ - ๘.

^๓ Dwight K. Curtis, et. al, Achieving Quality in Off Campus Professional Laboratory Experiences (Iowa : Iowa Teacher College Press, 1968), pp. 29 - 30.

และครูที่เลี้ยงแล้ว ตัวนักศึกษาก็สอนเองก็เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดบุคคลหนึ่ง นักศึกษาฝึกสอนจะต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายของการฝึกสอน มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครูและเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองด้วย ไมเคิลลิส และกริม (Michaelis and Grim) ได้กล่าวถึงบทบาทของนักศึกษาฝึกสอนไว้ดังนี้

๑. นักศึกษาฝึกสอนควรทำความเข้าใจกับโครงการทั้งหมดของโรงเรียน เช่น เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และนโยบายของโรงเรียน

๒. นักศึกษาฝึกสอนจะต้องศึกษาสภาพของสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่ ศึกษาอาชีพและสภาพครอบครัวของนักเรียน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองนักเรียน

๓. นักศึกษาฝึกสอนควรให้ความเคารพในสิทธิและตำแหน่งหน้าที่ของครูที่เลี้ยง และควรใช้อำนาจหน้าที่ภายในขอบเขตที่ตนมีอยู่ ควรสร้างความสัมพันธ์กับครูที่เลี้ยง และครูคนอื่น ๆ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ

๔. นักศึกษาฝึกสอนควรยอมรับคำแนะนำของครูที่เลี้ยงเกี่ยวกับการใช้วัสดุ อุปกรณ์ ในการสอนและรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ด้วยความเต็มใจ นอกจากนี้ต้องนำบันทึกการสอนให้ครูที่เลี้ยงตรวจตามเวลาที่กำหนดไว้

๕. ถ้ามีปัญหาในด้านใดก็ตามเกิดขึ้น ในชั้นแรกนักศึกษาก็ควรขอคำปรึกษาจากครูที่เลี้ยงก่อน ถ้าผลยังไม่เป็นที่พอใจ จึงควรจะขอคำแนะนำจากอาจารย์นิเทศก์

๖. นักศึกษาฝึกสอนควรได้ประชุมปรึกษากับอาจารย์นิเทศก์ เพื่อขอคำปรึกษาหารือเกี่ยวกับตำราหรือวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสอนก่อนทำการสอนในชั้นเรียน และร่วมอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการสอนอย่างสม่ำเสมอ

๗. ในขณะที่นักศึกษากำลังทำการสอนควรสนใจ เฉพาะนักเรียนไม่ควรกังวลกับอาจารย์นิเทศก์ที่กำลังสังเกตการสอน และหลังการสอนนักศึกษาก็ควรยอมรับคำติชม ของอาจารย์นิเทศก์ และพยายามปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

๘. ควรให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

^๑John U. Michaelis and Paul R. Grim, The Student Teacher in the Elementary School. (New York : Prentice Hall, 1953), pp. 12 - 14.

จากบทบาทและหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอนที่ได้กล่าวมาแล้ว พอจะสรุปได้ว่า บุคลากรทุกฝ่ายต่างก็มีบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเอง ถ้าทุกฝ่ายปฏิบัติงาน ความบทบาทหน้าที่ของตนเองแล้ว จะทำให้การปฏิบัติงานของโครงการฝึกสอน ดำเนินไปสู่เป้าหมาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้

งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอนต่อโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูยะลา" ผู้วิจัยจะขอแยกกล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้คือ

๑. ปัญหาในการฝึกสอน
๒. บทบาทของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอน
๓. โครงการฝึกสอน

งานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาในการฝึกสอน

ได้มีผู้ทำวิจัยเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ของนักศึกษาฝึกสอนไว้ดังนี้

ปีพ.ศ. ๒๕๑๕ พิศวง ธรรมพินทา ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการฝึกสอนของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา" โดยใช้แบบสอบถาม พอจะสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้ นักศึกษาฝึกสอน ชาติทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการสอน เช่นการวางแผนการสอนทั้งระยะสั้นและระยะยาว การเตรียมตัวในการสอนแต่ละครั้ง การทำบันทึกการสอน ความสามารถในการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ตลอดจนความสามารถในการเลือกใช้วิธีสอนและกิจกรรม การเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

นอกจากนั้นนักศึกษาฝึกสอนยังต้องการคำแนะนำในการแก้ไขปัญหา เช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพที่เหมาะสมต่อการเป็นครู การควบคุมและปกครองชั้นเรียน การสร้างมนุษยสัมพันธ์ ทักษะการใช้ภาษาในการฟัง พูด อ่าน เขียน และการสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง นอกจากนี้นักศึกษาฝึกสอน

ยังมีปัญหาเกี่ยวกับด้านการสอน การจัด และการปกครองชั้นเรียน^๑

ในปีเดียวกัน นาดยา ภทรแสงไทย ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร" โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพอจะสรุปได้ดังนี้คือ นักศึกษาฝึกสอนมีปัญหาเกี่ยวกับด้านการสอน การจัดและการปกครองชั้นเรียน ซึ่งคล้ายคลึงกับผลการวิจัยของ ศิววง ธรรมพันทา ที่ได้กล่าวไปแล้ว นอกจากนี้ยังมีปัญหาอีกคือ นักศึกษาต้องการไปสอนในโรงเรียน เกี่ยวกับ เพื่อนของตน

อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงให้ความสนใจและความอบอุ่นแก่นักศึกษาน้อยไป และปัญหาสำคัญของอาจารย์นิเทศก์คือ อาจารย์นิเทศก์มีเวลาน้อยและทางสถาบันฝึกหัดครูจัดสวัสดิการเกี่ยวกับการไปนิเทศการสอนให้ไม่เพียงพอ^๒

ใน พ.ศ. ๒๕๒๑ ศิวรินทร์ ลาวัณยกุล ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการสอนของนิสิตฝึกสอนวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจปัญหา การสอนของนิสิตวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่นิสิตฝึกสอนส่วนใหญ่พบได้แก่ การตั้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน และปัญหาเกี่ยวกับสื่อการสอน^๓

งานวิจัยดังกล่าวข้างต้น เป็นงานวิจัยที่แสดงให้เห็น ปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอน ส่วนกลาง ยังมีผลงานวิจัยซึ่งแสดงถึงปัญหาของนักศึกษาฝึกสอนในส่วนภูมิภาคอีกหลาย เรื่อง

^๑ศิววง ธรรมพันทา, "ปัญหาการฝึกสอนของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา"

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔).

^๒นาดยา ภทรแสงไทย, "ปัญหาการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร"

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔).

^๓ศิวรินทร์ ลาวัณยกุล, "ปัญหาการสอนของนิสิตฝึกสอน วิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แผนกวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑).

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ประพนอม เดชชัย ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ "ปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่" โดยใช้แบบสอบถาม พอลจะสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้ นิสิตฝึกสอนประสบปัญหาเกี่ยวกับ เรื่องการสอน คือการตั้งจุดมุ่งหมายในการสอน การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรม การเลือกวัสดุอุปกรณ์ กลวิธีการสอน นอกจากนี้ นิสิตฝึกสอนยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการปกครองชั้นเรียนอีกด้วย และประพนอม เดชชัย ได้ให้ข้อเสนอแนะที่น่าสนใจไว้ว่า คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ควรวางแผนการดำเนินงานโครงการฝึกสอนตลอดปีไว้ให้แน่นอน และควรจัดอาจารย์นิเทศก์ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการนิเทศไปนิเทศนักศึกษาฝึกสอน อีกประการหนึ่ง หัวหน้าโครงการฝึกสอนควรจะศึกษาสภาพของโรงเรียนว่า เหมาะสมที่จะส่งนักศึกษาไปฝึกสอนหรือไม่ ภาคโสตทัศนศึกษาควรจะเป็นหน่วยรวบรวมอุปกรณ์ที่นักศึกษาประดิษฐ์ขึ้นและไม่ใช้แล้ว เพื่อไว้บริการให้นักศึกษาฝึกสอนขอยืม และนักศึกษาเองก็ควรมีนโยบายแลกเปลี่ยนอุปกรณ์การสอนในวิชาเดียวกันระหว่างโรงเรียน เป็นการแก้ปัญหาค่าใช้จ่ายในการทำอุปกรณ์การสอน

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ โทเมน ชีรนรเศรษฐ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบทของวิทยาลัยครูในภาคเหนือของประเทศไทย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาว่าความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงต่อนักศึกษาฝึกสอน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย กับอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกสอน ในวิทยาลัยครู ๔ แห่ง ในภาคเหนือ ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคที่อาจารย์นิเทศก์ประสบคือ ครูพี่เลี้ยงขาดความเอาใจใส่ในการนิเทศ นักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์มีเวลาแนะนำนักศึกษาฝึกสอนไม่พอ เพราะมีงานอื่นมาก การประสานงานระหว่างอาจารย์นิเทศก์กับครูพี่เลี้ยงไม่เพียงพอ วิทยาลัยครูขาดงบประมาณในการนิเทศการสอน

ประพนอม เดชชัย, "ปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘).

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยง คือนักศึกษาฝึกสอนมักตามใจเด็ก เพราะต้องการให้เด็กรัก ปกครองซึ่งไม่ค่อยได้ ขาดกลวิธีในการสอน สร้างข้อทดสอบที่ดีไม่เป็น และการประสานงานระหว่างอาจารย์นิเทศก์กับครูพี่เลี้ยงยังไม่ดีพอ

นักศึกษาฝึกสอนพบปัญหาว่า ครูพี่เลี้ยงมักปล่อยให้สอนตามลำพัง ไม่สามารถนำวิธีสอนที่เรียนจากสถาบันฝึกหัดครูไปใช้สอนได้ เพราะขาดแคลนสื่อการเรียน ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการสอน^๑

ในปีการศึกษาเดียวกัน สมศักดิ์ ปริบูรณ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาในวิทยาลัยครูภาคตะวันตก" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจปัญหาของนักศึกษาฝึกสอนวิทยาลัยครูในภาคตะวันตก เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมนักศึกษาออกฝึกสอนของวิทยาลัยครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาฝึกสอนมีปัญหาทางด้าน การสร้างเครื่องมือในการวัดผล การจัดกิจกรรมและวิธีสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดและร่วมในการอภิปราย^๒

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ โกเมน ชีรนรเศรษฐ์, "ปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบทของวิทยาลัยครูในภาคเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑).

^๒ สมศักดิ์ ปริบูรณ์, "ปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาวิทยาลัยครูในภาคตะวันตก" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑).

งานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอน

เกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์นิเทศก์

ชิน บุญยานุภาพ^๑ เกลียวพันธ์ ขจรผดุงกิตติ^๒ วิชาญ ใจเที่ยง^๓ สมัย ชื่นสุข^๔ และบรรจบ วงศ์ยัง^๕ ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคใต้ ส่วนกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคเหนือของประเทศไทยตามลำดับ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยซึ่งคล้ายคลึงกัน สรุปได้ดังนี้ คือ

อาจารย์นิเทศก์ควรผ่านการอบรมทางวิชาการนิเทศการฝึกสอน และการสอนในวิทยาลัยครูอย่างน้อย ๓ ปี ก่อนออกทำการนิเทศ และควรมีประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียนประถมศึกษามาก่อน อาจารย์นิเทศก์ควรสังเกตการสอนของนักศึกษาฝึกสอน ๓ - ๕ ครั้ง ในแต่ละภาคการฝึกสอน

^๑ชิน บุญยานุภาพ, "บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคใต้ของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๙).

^๒เกลียวพันธ์ ขจรผดุงกิตติ, "บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูส่วนกลางของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐).

^๓วิชาญ ใจเที่ยง, "บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐).

^๔สมัย ชื่นสุข, "บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคกลางของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐).

^๕บรรจบ วงศ์ยัง, "บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐).

และควรร่วมปรึกษาหารือกับครูใหญ่และครูพี่เลี้ยง เพื่อแก้ปัญหาของนักศึกษาฝึกสอน หรืออาจจะจัดให้มีการประชุมปฏิบัติการด้านการฝึกสอนระหว่างอาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง ซึ่งจะมีผลดีมาก นอกจากนี้ควรจัดให้มีศูนย์วัสดุอุปกรณ์การสอนขึ้นในวิทยาลัยครู และควรจัดยานพาหนะให้เพียงพอ และสะดวกแก่การนิเทศ

แอสบี้ (Ashby) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ตามความคาดหวังของครูพี่เลี้ยง นักศึกษาฝึกสอน และอาจารย์นิเทศก์ โดยส่งแบบสอบถามและสัมภาษณ์อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกสอนในโปรแกรม Fordham Pre-service Teacher Education ที่นิวยอร์ก ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้คือ อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงมีความเห็นว่า อาจารย์นิเทศก์ควรจะได้ตรวจบันทึกการสอนประจำวันของนักศึกษาฝึกสอน นอกจากนี้ บุคคลทั้ง ๓ กลุ่ม เห็นว่า อาจารย์นิเทศก์ควรออกนิเทศนักศึกษาฝึกสอน สัปดาห์ละครั้ง เพราะการออกนิเทศบ่อยเพียงใดย่อมมีผลดีต่อการประเมินผลนักศึกษาฝึกสอนมากขึ้นเท่านั้น"

เกี่ยวกับบทบาทของนักศึกษาฝึกสอน

ฟังก์เฮาเซอร์ (Funkhouser) ได้ทำการวิจัยเพื่อจำแนกบทบาทของนักศึกษาฝึกสอนตามความคิดเห็นของนักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการโรงเรียน นักศึกษาฝึกสอน ครูพี่เลี้ยง ผู้บริหาร และอาจารย์นิเทศก์ ในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกนักศึกษาฝึกสอนมาทดลองทำการฝึกสอน ๘ สัปดาห์ แล้วให้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวตอบแบบสอบถาม ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ว่า

นักศึกษาฝึกสอนทำให้นักเรียนเกิดความไขว้เขวในเรื่องระเบียบวินัย ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติของครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอนขัดแย้งกัน นอกจากนี้ นักศึกษาฝึกสอนควรจะมีอิสระในการ

°Mary Claire Ashby, "The Role of the College Supervisor : Expectations of Co-operating Teachers, Student Teachers and College Supervisors." Dissertation Abstracts International 34(1973) : p. 2428 - A.

เลือกวิธีสอน การทดลองใช้วัตรกรรมทางการสอน รวมทั้งการวัดผลการเรียนของนักเรียนในวิชา
ที่เรียนมาทำการสอนด้วย^๑

งานวิจัยเกี่ยวกับโครงการฝึกสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ได้ทำการวิจัย เพื่อศึกษาปัญหา
เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการฝึกสอน โดยส่งนักศึกษารายการฝึกสอนทั่วประเทศ และมอบ
อำนาจการประเมินผลการฝึกสอนให้ทางโรงเรียนฝึกสอนเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด เมื่อการฝึกสอนสิ้นสุด
สุดลง ทางคณะศึกษาศาสตร์ได้ทำการประเมินผลโครงการฝึกสอน โดยใช้แบบสอบถาม ๓ ชุด ส่งไปยัง
อาจารย์ใหญ่ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกสอน ซึ่งพอจะสรุปผลได้ดังนี้

ก่อนที่มหาวิทยาลัยจะส่งนักศึกษาออกฝึกสอน ควรสำรวจความต้องการของแต่ละโรงเรียน
ถึงสาขาวิชาเอกและจำนวนนักศึกษา ควรจัดทำคู่มือนิเทศการสอนแจกให้แก่ครูพี่เลี้ยงด้วย นอกจากนี้
นี้มหาวิทยาลัยควรให้รายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทของครูพี่เลี้ยง และควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักศึกษา
ด้วย ประการสุดท้ายอาจารย์ใหญ่และครูพี่เลี้ยง เห็นว่าทางมหาวิทยาลัยติดตามศึกษาน้อยเกินไป
ปล่อยให้ผู้อยู่ในความดูแลและรับผิดชอบของโรงเรียนทั้งหมด

ทางโรงเรียนต้องการให้อาจารย์นิเทศจากมหาวิทยาลัยไปเยี่ยม และเสนอแนะต่อครู
พี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกสอน อย่างน้อยภาคเรียนละ ๒ - ๓ ครั้ง นอกจากนี้ทางโรงเรียนต้องการ
ให้มหาวิทยาลัยเชิญคณะครูที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนไปประชุมที่มหาวิทยาลัย เพื่อทราบนโยบาย
และแนวปฏิบัติต่าง ๆ อีกด้วย^๒

^๑Charles Wayne Funkhouser, "The Role of Secondary Student Teacher
as Perceived by Pupils, Parents, School Board Members, Student Teachers,
Co-operating Teachers Administrators and College Supervisors" Dissertation
Abstracts 34(2973) p. 100 - A.

^๒ภาควิชาฝึกสอนและฝึกงาน, "การฝึกสอนทั่วประเทศ," วารสารมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ๑(มกราคม, ๒๕๑๘) : ๘ - ๑๕.

สำหรับงานวิจัยต่างประเทศเห็น ดิกซัน (Dixon) ได้ทำการวิจัย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ในหัวข้อเรื่อง "โครงสร้างและการบริหารงานโครงการฝึกสอนในการฝึกหัดครูระดับประถมศึกษาของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในรัฐหลุยเซียนา" โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการโครงการฝึกสอน จำนวน ๒๐ คน ในสถาบันฝึกหัดครู ๒๐ สถาบัน ผลของการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

๑. สถาบันทุกแห่งกำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการฝึกสอนไว้อย่างแน่ชัด
๒. สถาบันฝึกหัดครู ๑๒ ใน ๒๐ แห่ง ดำเนินการฝึกสอน ดังนี้คือ
 - ก. ปฐมนิเทศ
 - ข. ปฏิบัติการสอน
 - ค. การสอบหลังการฝึกสอน
๓. จำนวนหน่วยกิตที่ใช้ในการฝึกสอน มีตั้งแต่ ๖ - ๑๒ หน่วยกิต
๔. ทุก ๆ สถาบันกำหนดให้นักศึกษาออกทำการฝึกสอนในที่สุดท้ายของการศึกษา
๕. ผู้อำนวยการโครงการฝึกสอนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อดำเนินการฝึกสอนที่

เหมาะสม

๖. ทุกสถาบันให้ผู้อำนวยการโครงการฝึกสอนและครูที่เลี้ยงมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการฝึกสอน

๗. สถาบันส่วนมากให้เจ้าหน้าที่โครงการฝึกสอน บุคลากรของโรงเรียนฝึกสอนและนักศึกษาฝึกสอนมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการฝึกสอน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Norman Roosevelt Dixon, "The Structure and Administration of Student Teaching in the Preparation of Elementary School Teachers in the Colleges and Universities in Louisiana," Dissertation Abstracts 31(May, 1973) p. 5901 - A.

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ มิลเลอร์ (Miller) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์การจัด
ดำเนินการและการบริหารโครงการฝึกสอนในระดับมัธยมศึกษาของสถาบันฝึกหัดครู ๗ แห่งของรัฐ
เคนตักกี" โดยใช้แบบสอบถามสำรวจความเห็นของผู้อำนวยการการฝึกสอน ผลการวิจัยพบว่า

๑. ทั้ง ๗ วิทยาลัย มีการจัดการดำเนินการฝึกสอนต่าง ๆ กัน เป็น ๕ แบบ แบบที่
ใช้กันมาก คือแบบที่เป็นแผน ๔ - ๔ คือให้นักศึกษาฝึกสอนในชั้นเรียนในวิทยาลัย ๔ สัปดาห์ และ
ฝึกสอนในโรงเรียนฝึกสอนอีก ๔ สัปดาห์
๒. ครูพี่เลี้ยงแต่ละคนรับผิดชอบนักศึกษาฝึกสอน ๑ คน ตลอดภาคการฝึกสอน
๓. นักศึกษาฝึกสอนส่วนใหญ่จะออกฝึกสอนในภาคเรียนสุดท้ายของปีสุดท้ายของการศึกษา
๔. ทั้ง ๗ วิทยาลัย ให้ค่าตอบแทนแก่ครูพี่เลี้ยง บางแห่งจ่ายเงินให้โรงเรียนฝึกสอนด้วย
๕. ทุกสถาบันมีการกำหนดตารางไว้ให้อาจารย์นิเทศก์ไปเยี่ยมและสังเกตการสอน

นักศึกษาฝึกสอน

๖. สถาบันทุกแห่งให้ครูพี่เลี้ยงมีส่วนในการประเมินผลนักศึกษาฝึกสอน
๗. มีสถาบัน ๕ แห่ง ประเมินผลการฝึกสอนของนักศึกษาเป็นตัวอักษร (grade)
และอีก ๒ แห่ง ใช้ระบบตัดสินว่า ผ่านหรือไม่ผ่าน
๘. สถาบันทั้ง ๗ แห่ง มีเกณฑ์ในการคัดเลือกครูพี่มาเป็นครูพี่เลี้ยง
๘. สถาบันทั้ง ๗ แห่ง ใช้โรงเรียนของรัฐบาลเป็นโรงเรียนฝึกสอน และมีบางแห่ง
ใช้โรงเรียนราษฎร์เป็นโรงเรียนฝึกสอนด้วย^๑

^๑ Rodney Don Miller, "An Analysis of the Organization and Administration of Secondary Student Teaching Practices in the Seven State Colleges and Universities of Kentucky," Dissertation Abstracts 33, (May, 1973), p. 6620 - A.

ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ แบนคาวอล (Bandawal) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การปรับปรุง การฝึกสอนในประเทศอัฟกานิสถาน" เพื่อหาทางสร้างโครงการฝึกสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้แบบสอบถาม ผลของการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

๑. ควรให้นักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงมีส่วนร่วมในการวางแผน งานการจัดประสบการณ์การฝึกสอน

๒. ควรให้นักศึกษาฝึกสอนได้ร่วมกิจกรรมพิเศษนอกห้องเรียน

๓. ครูพี่เลี้ยง เป็นผู้ที่มามีบทบาทสำคัญในการประเมินผล

๔. ควรจัดให้นักศึกษาฝึกสอนได้สอนมากกว่า ๑ ชั้นเรียน

ข้อมูลจากรวบรวมคดีและผลการวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การฝึกสอนเป็น กิจกรรมการเรียนที่สำคัญ ดังนั้น ระบบการจัดดำเนินการฝึกสอนจึง เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องกำหนด การดำเนินให้รัดกุมและมีประสิทธิภาพ เพื่อผลสัมฤทธิ์ในการฝึกปฏิบัติของนักเรียนครูอย่างแท้จริง ซึ่งการที่จะบรรลุเป้าหมายได้ดังกล่าว จะต้องวางโครงการฝึกสอนให้มีคุณภาพคือ ต้องวาง จุดประสงค์ของการฝึกสอน มีการวางแผนงานการนิเทศการสอนให้เหมาะสม กำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนให้แน่ชัด และเตรียมนักศึกษาให้พร้อมก่อนจะออกไป ทำการฝึกสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*Bandawal, Juma Gul, "A Proposed Student Teaching Program for Teacher Training Institutions in Afghanistan," Dissertation Abstracts International 35(1974) p. 3558 - A.